

FRITIDSAKTIVITETER UNDER CORONA-NEDLUKNINGEN

Danskernes kreative, kulturelle og religiøse fritidsaktiviteter før og under nedlukningen

Baggrund

I marts 2020 blev rammerne for at dyrke fritidsaktiviteter i Danmark forandret med et slag. Som led i arbejdet med at forhindre smittespredning af coronavirus blev foreningsliv, aftenskoler og øvrige fritidstilbud lukket, og det var op til danskerne selv at organisere deres fritidsliv i en hverdag, som for manges vedkommende også var stærkt forandret.

Idrættens Analyseinstitut har i tre notater fremlagt en analyse af danskernes motions- og sportsvaner under coronanedlukningen baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt et repræsentativt udsnit af den danske befolkning.

I samme undersøgelse blev der stillet nogle få spørgsmål om danskernes deltagelse i kreative, kulturelle og religiøse fritidsaktiviteter. Det er disse aktiviteter, der er i fokus i dette notat fra Videncenter for Folkeoplysning. Mere specifikt drejer det sig om de følgende aktivitetstyper:

- Kreative aktiviteter (f.eks. tegning, maling, foto, keramik, trædrejning, andet håndværk mv.)
- Musik og sang (f.eks. kor, orkester, instrumentalundervisning mv.)
- Øvrige kulturelle aktiviteter (aktiviteter vedrørende kunst, historie, litteratur mv.)
- Andre typer af fritidsaktiviteter/hobbies

I analysen bliver disse aktiviteter samlet betegnet som 'fritidsaktiviteter', men omhandler altså ikke idrætslige aktiviteter, som er selvstændigt belyst i de øvrige notater.

Da spørgeskemaundersøgelsens primære omdrejningspunkt netop var danskernes motions- og sportsvaner, er detaljeringsgraden for analysen af disse øvrige fritidsaktiviteter begrænset. Det er f.eks. ikke muligt at se på, hvilket regi aktiviteterne dyrkes i, og hvem de dyrkes sammen med. Resultaterne skal derfor ses som et helt overordnet indblik i, hvad der er sket med danskernes deltagelse i kreative, kulturelle og religiøse fritidsaktiviteter under nedlukningen.

Notatet belyser aktivitetsniveauet inden for disse aktiviteter før og efter nedlukningen, og ser på mønstre på tværs af befolkningsgrupper og aktivitetstyper. Endelig belyser notatet brugen af digitale tilbud i forbindelse med disse fritidsaktiviteter under coronanedlukningen.

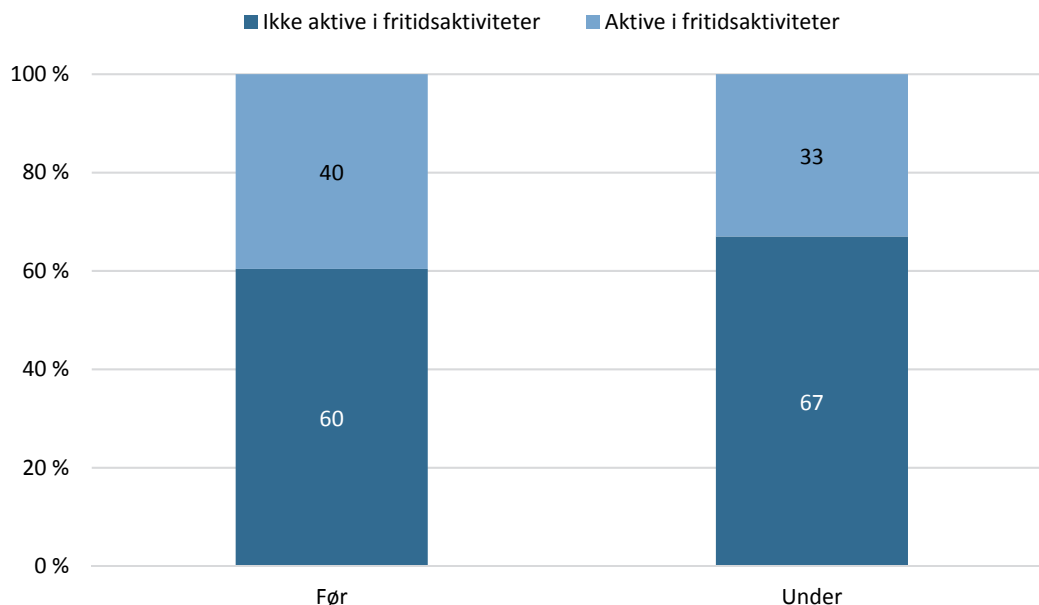
Hovedresultater

- Andelen, der dyrker kreative, kulturelle og religiøse fritidsaktiviteter, er faldet fra 40 pct. før til 33 pct. under coronanedlukningen. Mange er således fortsat med aktiviteter, selvom de organiserede tilbud har været lukket ned. Faldet i deltagelsen er betydeligt lavere end det tilsvarende fald for idrætsdeltagelsen (fra 55 til 39 pct.).
- Der er dog en generel nedgang indenfor de fleste aktivitetstyper. Undtagelsen er de kreative aktiviteter, der er de mest populære. Både før og under nedlukningen har 18 pct. dyrket kreative aktiviteter. Det største fald i andelen af aktive er sket inden for 'øvrige kulturelle aktiviteter' og religiøse aktiviteter.
- Faldet i andelen af aktive er særligt markant blandt de ældste aldersgrupper over 60 år, mens der ses en svag stigning i aldersgruppen 18-29 år. Derudover er det især blandt folk med en videregående uddannelse, at aktivitetsniveauet er faldet, mens det er stort set uændret blandt folk med en kortere uddannelse.
- Det gennemsnitlige ugentlige tidsforbrug på kreative, kulturelle og religiøse fritidsaktiviteter blandt alle danskere var lidt højere under nedlukningen (1 time og 59 minutter) end før nedlukningen (1 time og 47 minutter). Blandt de aktive ses det øgede tidsforbrug på tværs af aktiviteter med undtagelse af musik og sang.
- Tidsforbruget er i særlig grad steget blandt respondenter under uddannelse, der under nedlukningen har brugt 1 time og 20 minutter mere end før, mens pensionisterne har brugt 40 minutter mindre.
- Under nedlukningen er digitale tilbud – såsom onlineundervisning eller apps – kommet til at spille en større rolle, idet 22 pct. af de aktive benytter dem i højere grad end tidligere. Det gælder på tværs af alle aldersgrupper, men især for de unge.
- I forhold til fritidsdeltagelsen efter nedlukningen, bliver det interessant at se, om de unges øgede aktivitetsniveau falder igen, eller om de nye vaner har bidt sig fast. Og om interessen for de kreative aktiviteter – særligt blandt de yngre aldersgrupper – kommer til at afspejle sig i aktivitetsudbuddet og deltagerprofilerne i de organiserede tilbud. Endelig bliver det interessant, i hvilken udstrækning den klare stigning i brugen af digitale tilbud under nedlukningen vil fortsætte, når samfundet igen er normaliseret.

Aktivitetsniveauet før og under coronanedlukningen

40 pct. af respondenterne i undersøgelsen har angivet, at de dyrkede kreative, kulturelle eller religiøse fritidsaktiviteter før coronanedlukningen, mens 33 pct. har været aktive i disse fritidsaktiviteter under nedlukningsperioden (figur 1). Samlet har der dermed været en nedgang på 7 procentpoint i andelen, der dyrker andre fritidsaktiviteter end sport og motion.

Figur 1: Andelen af aktive og ikke-aktive før og under coronanedlukningen

Figuren viser andelen af hhv. aktive og ikke-aktive i andre fritidsaktiviteter end sport og motion før og under coronanedlukningen. Figuren er baseret på svarfordelingen til spørgsmålet: 'Har du dyrket andre fritidsaktiviteter (end sport og motion) FØR/UNDER coronanedlukningen?'. n: 1022.

Nedgangen i andelen af aktive er dermed ikke så drastisk som ved andelen, der dyrker sport og motion, hvor der er et fald fra 55 til 39 pct. Det kan tyde på, at det har været lettere at holde motivationen og at finde alternative måder at dyrke aktiviteterne på inden for de øvrige fritidsaktiviteter, trods de begrænsninger nedlukningen har medført.

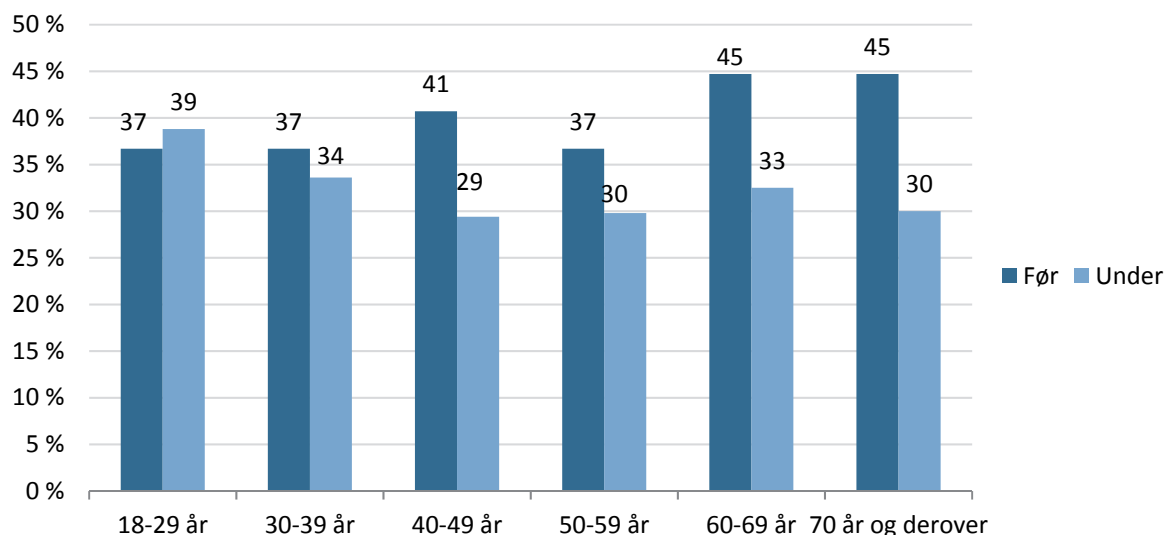
Tre fjerdedele af de aktive er fortsat med aktiviteter under nedlukningen, mens den resterende fjerdedel er stoppet med aktiviteterne. Omvendt er 5 pct. af de respondenter, der ikke var aktive før, startet med fritidsaktiviteter under nedlukningen. Selvom andelen er begrænset, ser nedlukningen dermed ud til i nogen grad at have medført, at nye grupper er blevet aktive. Ses der på, hvem disse nye aktive er, er to tredjedele af dem under 40 år, det er overvejende kvinder (80 pct.), og så er størstedelen af dem (67 pct.) startet på kreative aktiviteter.

Kvinder er generelt mere aktive end mænd inden for kreative, kulturelle og religiøse fritidsaktiviteter, og denne kønsforskel er fortsat under nedlukningen. Både før og under

nedlukningen ligger andelen af aktive kvinder cirka 10 procentpoint over andelen af aktive mænd.

Derimod ses en tendens til, at især de ældste aldersgrupper over 60 år er blevet mindre aktive under nedlukningen, mens den yngste aldersgruppe (18-29 år), som den eneste har en lidt større andel aktive under nedlukningen end før (figur 2).

Figur 2: Andelen af aktive før og under nedlukningen – fordelt på aldersgrupper

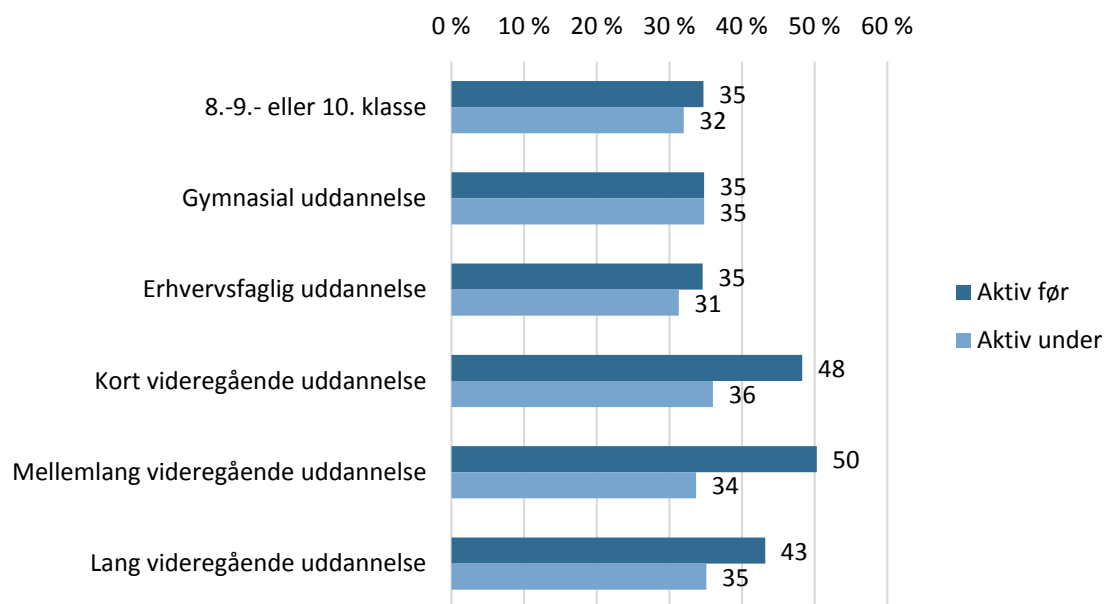

Figuren viser andelen af aktive inden for de respektive aldersgrupper før og under nedlukningen. Spørgsmålsformuleringen lød: 'Har du dyrket andre fritidsaktiviteter (end sport og motion) FØR/UNDER coronanedlukningen?' n: 404 (før) og 337 (efter).

Sociale skævheder i aktivitetsniveau er mindsket

Den sociale skævhed i aktivitetsniveauet er også påvirket af nedlukningen, hvor den er mindsket betydeligt (figur 3). Hvor andelen af aktive blandt respondenter med kort, mellem-lang eller lang videregående uddannelse gennemsnitligt lå på 48 pct. før nedlukningen mod 35 pct. for de øvrige uddannelsesgrupper, lå andelen af aktive under nedlukningen for samtlige uddannelsesgrupper mellem 31 og 36 pct. Som grafen viser, skyldes det nye mønster, at andelen af aktive er faldet mest blandt respondenterne med videregående uddannelse, og ikke at de øvrige uddannelsesgrupper er blevet mere aktive.

Figur 3: Andelen af aktive før og under nedlukning – fordelt på uddannelsesgrupper

Figuren viser andelen af aktive inden for de respektive uddannelsesgrupper før og under nedlukningen. Spørgsmålsformuleringen lød: 'Har du dyrket andre fritidsaktiviteter (end sport og motion) FØR/UNDER coronanedlukningen?' n: 404 (før) og 337 (efter).

Denne udjævning kan afspejle, at en stor andel af aktiviteterne under nedlukningen må forventes at være foregået i selvorganiseret regi. Her er de traditionelle skel på tværs af aldersgrupper og uddannelsesniveau måske knap så tydelige som i flere af de etablerede tilbud som f.eks. aftenskoler, folkeuniversitetet, litteraturkredse mv., hvor tidligere undersøgelser har vist, at deltageres uddannelsesniveau ligger over gennemsnittet for befolkningen. Tallene viser, at der særligt blandt de ældre respondenter, som ikke længere er aktive, er en høj andel med mellemlang videregående uddannelse.

Resultaterne tyder derudover på, at respondenternes arbejdssituation under nedlukningen kan have betydning for deres aktivitetsniveau. Der er lidt flere aktive under nedlukningen i den gruppe, der slet ikke eller i begrænset grad har kunnet arbejde på grund af hjemsendelse eller mistet job, og som dermed må forventes at have fået mere tid til rådighed. Der er dog tale om en begrænset stigning fra 34 til 37 pct., som skyldes udviklingen blandt de respondenter, der helt har mistet deres job i form af firing eller konkurs.

Unge bruger mere og pensionister mindre tid på fritidsaktiviteter

Overordnet er det interessant, at det gennemsnitlige tidsforbrug på fritidsaktiviteter ikke er faldet trods den faldende andel, der dyrker aktiviteterne. Tværtimod var det gennemsnitlige ugentlige tidsforbrug blandt alle respondenter på 1 time og 47 minutter før nedlukningen og på 1 time og 59 minutter under nedlukningen.

Det skyldes en stor stigning i tidsforbruget blandt dem, der er fortsat med aktiviteterne efter nedlukningen, men også de nye aktive er godt med og bruger næsten lige så meget tid,

som dem, der er forblevet aktive. Det kan afspejle, at flere har fået bedre tid til at dyrke deres hobbies – både på grund af nedlukkede uddannelsesinstitutioner, ændrede arbejdsvilkår og de begrænsede muligheder for at deltage i øvrige tilbud og sociale relationer. Stigningen i tidsforbruget blandt de aktive er sket på tværs af aktiviteter med undtagelse af musik og sang, hvor der har været et lille fald.

Udviklingen i tidsforbruget varierer dog kraftigt på tværs af alder og livssituation. Den største stigning i tidsforbruget ses blandt respondenter under uddannelse, som gennemsnitligt bruger 1 time og 20 minutter mere under end før nedlukningen. Det kan tyde på, at de nedlukkede uddannelsesinstitutioner har fået mange studerende til at bruge mere tid på andre aktiviteter.

Tidsforbruget er derudover steget blandt alle aktive på arbejdsmarkedet uanset arbejdssituation under nedlukningen – dog mindst blandt dem, der har arbejdet uden for hjemmet. Det kan skyldes, at mange under nedlukningen har haft en mere fleksibel hverdag end ellers.

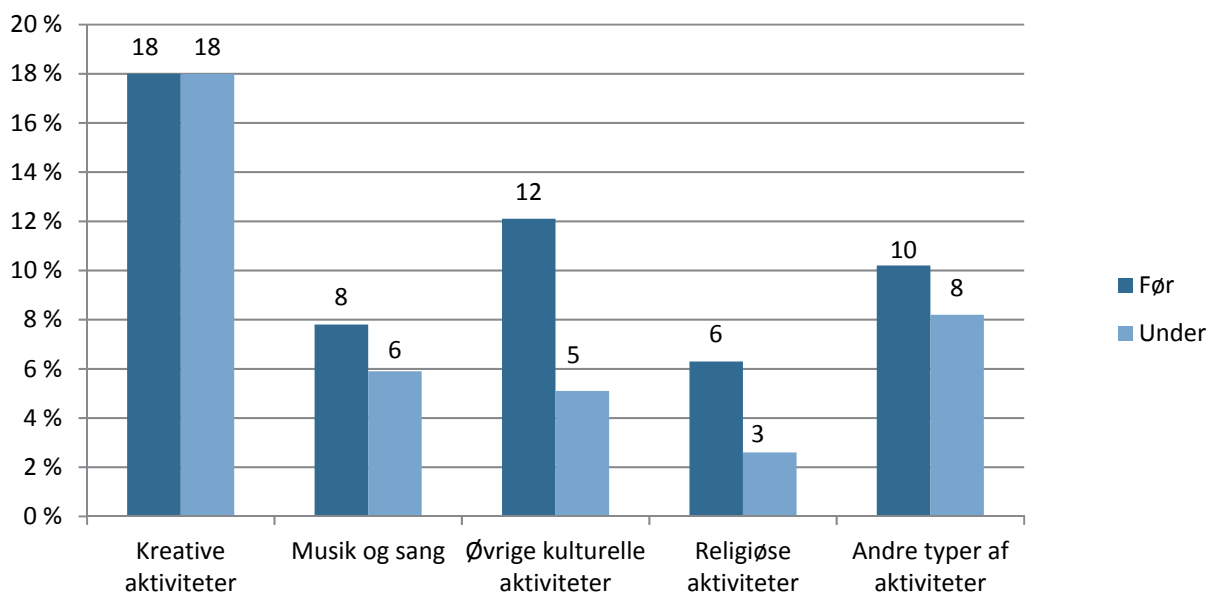
Endelig er der sket et betydeligt fald i pensionisternes gennemsnitlige tidsforbrug på over 40 minutter om ugen. En mulig forklaring på dette mønster er, at mange i denne gruppe under normale omstændigheder dyrker deres fritidsaktiviteter i organiserede tilbud som f.eks. aftenskoler og kulturelle foreninger. Det kan også spille ind, at denne gruppe i særlig grad er blevet bedt om at passe på sig selv under coronanedlukningen.

Kreative aktiviteter har holdt niveauet

Der er store forskelle på udviklingen i andelen af aktive på tværs af de forskellige typer af fritidsaktiviteter. Som figur 4 viser, er kreative aktiviteter den eneste aktivitet, hvor den samme andel (18 pct.) er aktiv både før og under coronanedlukningen. Ved samtlige øvrige aktiviteter ses en lavere andel aktive under end før nedlukningen.

Det gælder i særlig grad kategorien 'øvrige kulturelle aktiviteter', som f.eks. omfatter aktiviteter vedrørende kunst, historie og litteratur. Også andelen, der dyrker 'religiøse aktiviteter' (f.eks. i religiøse eller kirkelige organisationer), er gået tilbage fra 6 til 3 pct. Andelen, der dyrker musik og sang, er ligeledes faldet, men i mindre grad. Det kan hænge sammen med det store fokus, der har været på fællessang i såvel medierne som rundt omkring i boligblokke og boligkvarterer.

Figur 4: Andelen, der dyrker de respektive aktiviteter før og under nedlukningen

Figuren viser andelen af aktive inden for de respektive aktiviteter før og efter coronanedlukningen. Spørgsmaalsformuleringen lød: 'Har du dyrket andre fritidsaktiviteter (end sport og motion) FØR/UNDER coronanedlukningen?' n: 1022.

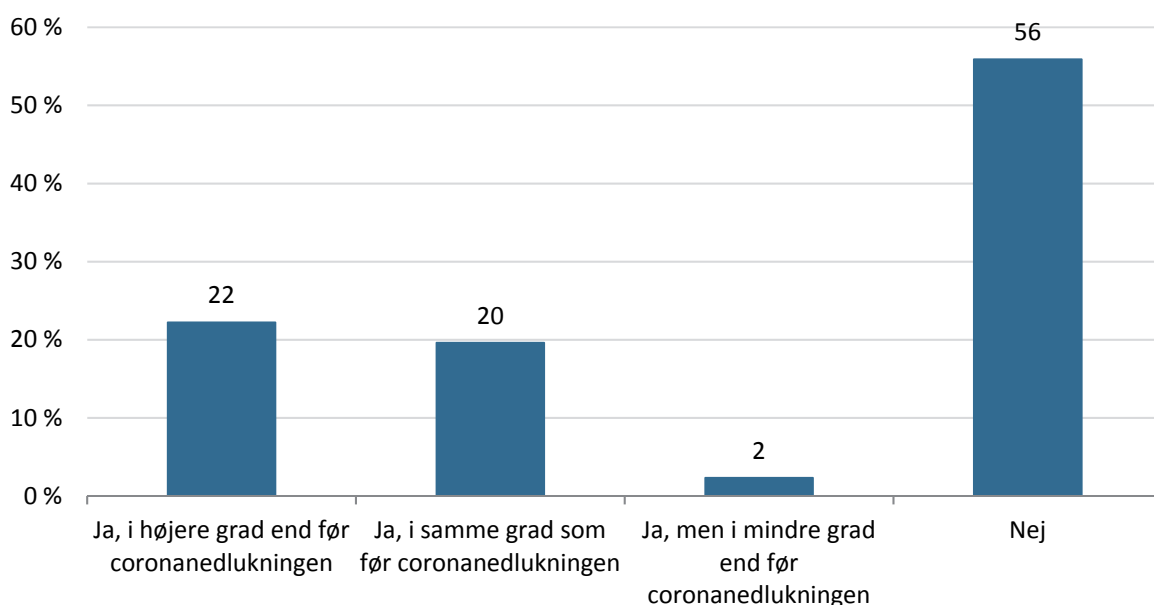
Ses der nærmere på, hvem der deltager i de kreative aktiviteter, som f.eks. omfatter tegning, maling, keramik, trædrejning og andet håndværk, er der flere aktive i de yngste aldersgrupper under end før nedlukningen. Næsten en fjerdedel af respondenterne i aldersgruppen 18-39 år har dyrket kreative aktiviteter under coronanedlukningen. Blandt de øvrige aldersgrupper har andelen af aktive i kreative aktiviteter været enten konstant eller faldende.

Den stabile tilslutning til kreative aktiviteter trods nedlukning kan skyldes, at mange kreative aktiviteter uden problemer kan gennemføres hjemmefra uden særlige faciliteter og udstyr ud over materialer. Samtidig er man ofte ikke afhængig af andre deltagere for at kunne udøve aktiviteten, sådan som det f.eks. er tilfældet ved korsang eller sammenspil.

Øget brug af digitale muligheder under nedlukningen

Undersøgelsen viser generel øget brug af digitale muligheder som f.eks. apps, streaming eller andre online/digitale tilbud under nedlukningen. 22 pct. af de aktive respondenter angiver, at de i højere grad end før nedlukningen har benyttet apps, streaming eller andre online/digitale tilbud i forbindelse med deres fritidsaktiviteter under nedlukningen (figur 5). 20 pct. har brugt de digitale muligheder i samme grad som tidligere, mens ganske få har brugt det i mindre grad. Samlet set har hele 44 pct. af de aktive benyttet de digitale muligheder under nedlukningen.

Figur 5: Brugen af digitale tilbud ved fritidsaktiviteter under nedlukningen (andel i pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet: 'Har du benyttet apps, streaming eller andre online/digitale tilbud i forbindelse med dine andre fritidsaktiviteter (f.eks. tegning, keramik, musik, kunst, litteratur, religiøse aktiviteter) UNDER coronanedlukningen?' n: 435. Kun de respondenter, der har dyrket disse fritidsaktiviteter under nedlukningen, har fået spørgsmålet.

Dette mønster er stort set identisk med de tilsvarende resultater for brugen af digitale tilbud ved sport og motion under coronanedlukningen, hvor 21 pct. har brugt dem i højere grad end tidligere og 18 pct. i samme grad som før.

På tværs af aktiviteter indikerer resultaterne, at andelen, der har benyttet de digitale tilbud i højere grad end tidligere, er særlig høj blandt deltagerne i religiøse og øvrige kulturelle aktiviteter.

Det er i særlig grad aldersgruppen 18-39, der bruger de digitale tilbud i højere grad end før nedlukningen. Faktisk bruger hele 34 pct. af de 18-29-årige mulighederne mere end før. Det er dog værd at bemærke, at der på tværs af alle aldersgrupper er minimum 17 pct., som anvender digitale medier mere end før. Brugen af de digitale muligheder i forbindelse med fritidsaktiviteter – og den stigende brug under coronanedlukningen – er således langt fra kun et ungdomsfænomen.

Fritidsdeltagelsen efter coronanedlukningen?

Notatet har givet et helt overordnet indblik i danskernes kreative, kulturelle og religiøse fritidsaktiviteter før og under coronanedlukningen. Der er selvsagt mange spørgsmål om de beskrevne tendenser, som det ikke er muligt at besvare på baggrund af det foreliggende datagrundlag, og det er svært at gisne om, hvordan fritidsdeltagelsen vil udvikle sig, når danskernes hverdag igen er normaliseret. Resultaterne kan dog give anledning til en række interessante perspektiver:

Målgrupper efter nedlukningen

For det første er det interessant, at andelen af aktive og tidsforbruget på fritidsaktiviteter er steget blandt de yngste aldersgrupper. Det bliver spændende at se, i hvilken udstrækning den stigende andel af aktive unge vil fortsætte deres aktiviteter og deres øgede tidsforbrug, når samfundet og uddannelsesinstitutionerne lukker op igen. Og om de organiserede udbydere af fritidstilbud, som f.eks. aftenskoler og foreningsliv, i højere grad vil være i stand til at tiltrække yngre målgrupper. Endelig bliver det interessant, om alle de ældre borgere, der har mindsket deres aktivitetsniveau under nedlukningen, kommer i gang igen, når de organiserede tilbud åbner, og samfundet igen er trygt at bevæge sig ud i.

Aktiviteter efter nedlukningen

I relation til aktiviteter er det særligt interessant, at så relativt stor en andel af danskerne har dyrket kreative aktiviteter under coronanedlukningen. Det er især inden for de kreative aktiviteter, at de nye aktive er kommet til, og der er kommet flere aktive blandt de yngre aldersgrupper. Det bliver derfor interessant at se, hvorvidt denne tendens kommer til at afspejle sig i det kommende udbud af aktiviteter og deltagerprofiler i de organiserede tilbud i aftenskoler og foreninger, eller om det snarere er muligheden for fleksible, kreative aktiviteter i hjemmet, der har tiltrukket de aktive. Resultaterne tyder i hvert fald på en bred interesse for de kreative aktiviteter.

De digitale muligheder efter nedlukningen

Den høje andel, som i højere grad end tidligere har benyttet digitale tilbud, tyder på, at mange danskere er blevet vant til at orientere sig mod de digitale muligheder – også når det gælder deres fritidsinteresser. Spørgsmålet er derfor, i hvilken udstrækning brugen af de digitale tilbud vil fortsætte efter nedlukningen. Flere organiserede tilbud som f.eks. aftenskoler har eksperimenteret med onlineundervisning under nedlukningen. Det bliver spændende at følge, hvorvidt erfaringerne herfra – sammen med befolkningens øgede erfaringer med brugen af digitale muligheder – også vil afspejle sig i den videre udvikling af fritidstilbuddene på den anden side af coronakrisen.

Datagrundlag og metode

Dataindsamlingen er gennemført af Epinion på vegne af Idrættens Analyseinstitut som en websurvey blandt 1.022 deltagere (18+ år) i Epinions Danmarkspanel. Spørgeskemaet blev besvaret i perioden 16. april til 23. april 2020, som er fem uger efter, at Danmark lukkede ned på grund af coronapandemien.

På det tidspunkt må man formode, at eventuelle nye vaner er blevet etableret under en meget forandret hverdag for alle danskere. Procentfordelingerne fra spørgeskemaundersøgelsen er vægtet på køn, alder, region og uddannelse for at tage højde for skævheder i repræsentativiteten. Herved sikres det, at stikprøven afspejler populationen bedst muligt.

Kontakt

Malene Thøgersen, senioranalytiker, Videncenter for Folkeoplysning

Mobil: +45 6179 6463

E-mail: malene.thogersen@vifo.dk

Fritidsaktiviteter under coronanedlukningen - Danskernes kreative, kulturelle og religiøse fritidsaktiviteter før og under nedlukningen

Af Malene Thøgersen

Udgivet: Juni 2020

Videncenter for Folkeoplysning

c/o Idrættens Analyseinstitut

Frederiksgade 78B, 2. sal

DK-8000 Aarhus C

Notatet kan downloades gratis i vidensbanken på www.vifo.dk

Gengivelse af dette notat er tilladt med tydelig kildehenvisning.